

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ ТА З ПИТАНЬ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ
Н А К А З

№ 224 від 29.07.2002
м. Київ

Про затвердження Методичних рекомендацій
щодо формування регіональних стратегій розвитку

Відповідно до Указу Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001 (341/2001) "Про концепцію державної регіональної політики" та з метою встановлення основних методичних засад розроблення регіональних стратегій розвитку Н А К А З У Ю:

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо формування, регіональних стратегій розвитку, що додаються.
2. Рекомендувати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям при розробленні регіональних стратегій розвитку керуватися цими Методичними рекомендаціями.

Виконуючий обов'язки Міністра

В.Першин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
економіки та з питань
європейської інтеграції
України
29.07.2002 № 224

Методичні рекомендації
щодо формування регіональних стратегій розвитку

I. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації встановлюють єдиний порядок та основні методичні засади розроблення Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями регіональних стратегій розвитку (далі - РСР). Вони є типовими і можуть уточнюватися залежно від специфіки регіону за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики.

2. Основні принципи Методичних рекомендацій відповідають загальноприйнятим у світовій практиці методам розроблення стратегічних документів.

3. Для цілей цих Методичних рекомендацій регіон - окрема одиниця системи адміністративно-територіального устрою - Автономна Республіка Крим, область, міста Київ та Севастополь.

4. Регіональна стратегія розвитку є стратегічним планом розвитку регіону, що визначає цілі, завдання, пріоритети, напрям сталого економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на середньостроковий (4 - 6 років) та довгостроковий (10 - 15 років) періоди.

У РСР з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, оцінки конкурентних переваг, обмежень, загроз і проблем розвитку кожного регіону визначаються першочергові пріоритетні завдання його

розвитку, скоординовані дії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямовані на реалізацію визначених завдань, та критерії їх розв'язання.

5. РСР є основою для розроблення:

середньострокових програм економічного і соціального розвитку регіонів, що мають визначити показники видатків державного і місцевих бюджетів, необхідних на наступні бюджетні періоди для стратегічних цілей регіонального розвитку, здійснення яких триває більше одного бюджетного року;

щорічних програм економічного і соціального розвитку регіонів, що визначають послідовні заходи першочергової реалізації регіональної стратегії розвитку та необхідні для цього втрати, що включаються до проекту бюджету відповідного регіону на наступний рік;

угод між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими радами щодо регіонального розвитку; визначення депресивних територій.

II. Порядок розроблення, розгляду та затвердження проекту РСР

1. Нормативно-правовою базою для розроблення РСР є Конституція України (254к/96-вр), Закони України "Про місцеве самоврядування в Україні" (280/97-вр), "Про місцеві державні адміністрації" (586-14), "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" (1602-14), Концепція державної регіональної політики (341/2001), інші відповідні акти Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативні акти органів влади Автономної Республіки Крим, центральних та місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідного регіону.

При розробленні РСР ураховуються документи Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку Ріо - 92 "Порядок денний XXI ст", інші міжнародні нормативні акти.

2. Функції з методичного забезпечення процесу розроблення РСР здійснює центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики.

Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики на основі Національної стратегії регіонального розвитку, затверджених довгострокових державних цільових (галузевих) програм соціально-економічного розвитку, аналітичних та прогнозних матеріалів центральних та місцевих органів виконавчої влади, наукових і проектних інститутів визначає та надає Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям (не пізніше ніж за півроку до початку прогнозованого періоду реалізації стратегії) перелік і характеристику загальнодержавних пріоритетів, які мають бути враховані при розробленні відповідних РСР.

3. Відповідно до Законів України "Про місцеве самоврядування в Україні" (280/97-вр) та "Про місцеві державні адміністрації" (586-14) проекти РСР розробляються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими

державними адміністраціями на основі відповідного рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад, у якому встановлюються терміни розроблення, порядок його фінансування, процедури розгляду та затвердження проекту РСР.

4. Для забезпечення розроблення проекту РСР рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій можуть бути утворені робочі групи з представників владних структур, бізнесових кіл, наукових та громадських організацій, політичних партій тощо.

III. Склад та зміст проекту РСР

1. Проект РСР розробляється у складі текстових та графічних матеріалів.

Стратегічний план регіонального розвитку повинен включати:

вступ з коротким обґрунтуванням мети та підстав для розроблені документа;

описово-аналітичну частину - детально викладений з географічними, історичними, демографічними, економічними, соціальними характеристиками документ, у якому здійснений аналіз та оцінка фактичного стану розвитку регіону;

бачення майбутнього - відображення (узагальнення) найбільш загальних та тривалих уявлень про краще майбутнє розвитку регіону та життя його населення, місію регіону;

характеристику конкурентних переваг та обмежень перспективного розвитку регіону (СВОТ-аналіз);

стратегічні цілі (напрями) та поетапні плани дій - сукупність стратегічних цілей та поетапних планів дій щодо досягнення всіх стратегічних та оперативних цілей з детальним описом заходів, термінів виконання, відповідальних виконавців, джерел фінансування;

механізми реалізації стратегічного плану;

авторський колектив учасників розробки - список учасників розроблення стратегічного плану з посиланням на розділ, який вони розробляли.

2. Описово-аналітична частина РСР має містити дані про: географічне розташування, оточення регіону;

ландшафтні особливості рельєфу, характеристику ґрунтів та гідрологію;

природно-ресурсний потенціал;

кліматичні умови (температурний режим, опади, вологість повітря, вітри, тощо);

адміністративний поділ, місце в загальнодержавному розподілі праці;

особливості соціально-економічного розвитку в динаміці за останні 10 років;

екологічну ситуацію на території регіону;

політичну ситуацію;

фінансово-бюджетну ситуацію;

рівень життя населення та її ділову активність.

Основою для розроблення описово-аналітичної частини стратегічного плану є офіційні дані Держкомстату України, обласних, районних управлінь статистики, інформаційні матеріали

анкетувань та соціологічних опитувань тощо. Система показників, необхідних для здійснення аналізу стану розвитку регіону визначається розробником РСР.

У процесі підготовки описово-аналітичних матеріалів РСР можуть використовуватися картографічні, ілюстраційні та інші матеріали:

- комплекс географо-економічних карт та схем;
- кадастрові карти всіх видів;
- спеціальні схеми та креслення;
- фотоматеріали території та окремих її об'єктів;
- історичні матеріали

тощо.

Аналітичні матеріали та вирішення РСР розробляються як щодо регіону в цілому, так і щодо окремих його частинах, що відрізняються специфікою проблем соціально-економічного розвитку.

На основі зазначеного характеризуються головні проблеми розвитку регіональної економіки та соціальної сфери.

3. Стратегічний план, який містить стратегічні цілі і плани дій, повинен базуватися на баченні, що визначає шлях розвитку регіону.

Бачення майбутнього - це новий елемент довгострокового планування розвитку. Термін "стратегічне бачення" окреслює різносторонній оптимістичний погляд на розвиток регіону в майбутньому і є основою тих завдань, виконання яких буде визначено стратегічним планом.

Визначення стратегічного бачення громадою регіону власного майбутнього можливо здійснювати шляхом обговорення із залученням засобів масової інформації, анкетування, публічних виступів тощо.

4. Місія регіону виражає вищий сенс, мету існування громади в майбутньому. Місія розвитку регіону тісно пов'язана з такою категорією як бачення його розвитку. Вона включає довготермінове бачення суспільством того, яким воно прагне стати.

Місія може бути обґрунтована та визначена за умов чіткого уявлення про наявні майбутні ресурси регіону, його конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках, соціально-політичну та економічну ситуацію тощо.

5. Характеристика конкурентних переваг та обмежень перспективного розвитку регіону, розроблення стратегічного плану розвитку здійснюється на основі діагнозу стартових умов регіонального розвитку шляхом аналізу СВOT

(Сила (сильні сторони) - Вади (слабкі сторони) - Обставини (можливості) - Труднощі (загрози) тенденцій і передбачуваних наслідків їх збереження, проблем та існуючих прогностичних матеріалів соціально-економічного розвитку регіону, потужності та ефективності використання наукового, природного, економічного, трудового потенціалу. Аналізуються екзогенні та ендогенні фактори розвитку регіону.

Складові СВOT-аналізу:

сильні сторони (Strengths) - внутрішні можливості (навички, потенціал) чи ресурс регіону, що можуть зумовити формування конкурентної переваги;

слабкі сторони (Weaknesses) - види діяльності, ресурси,

обставини, які використовуються неефективно або не за призначенням;

можливості (Opportunities) - можливості, шанси, що їх можна використати для досягнення стратегічних цілей (результатів) розвитку регіону;

загрози (Threats) - будь-які процеси або явища, що перешкоджають руху в напрямі досягнення місії та цілей розвитку регіону.

СВОТ-аналіз сильних та слабких сторін свого регіону, можливостей щодо змін на краще та загроз щодо його позитивного розвитку здійснюється, виходячи з того, що:

сильні сторони - це існуючі особливості регіону, які містять основу його розвитку;

слабкі сторони - це існуючі особливості регіону, які ускладнюють умови розвитку;

можливості - це існуючі особливості, умови, сприятливі для розвитку регіону, що є або можуть виникнути в майбутньому;

загрози - це існуючі особливості, умови, що несприятливі навіть небезпечні для розвитку регіону, що є або можуть виникнути в майбутньому.

Характеристики сильних і слабких сторін регіону, що можуть використовуватися в СВОТ-аналізі подано в додатку 1.

Орієнтовний перелік та характеристика внутрішніх факторів розвитку регіону подано в додатку 2.

Характеристика зовнішніх можливостей та загроз для розвитку регіону, що можуть використовуватися в СВОТ-аналізі, подано в додатку 3.

Орієнтовний перелік та характеристика зовнішніх факторів розвитку регіону подані в додатку 4.

Послідовність у переліку може залежати від оцінки відносної значущості в конкретному регіоні того чи іншого фактору.

На основі пофакторної оцінки переваг та обмежень провадиться комплексна оцінка території регіону і виявляються найбільш обмежуючі фактори, які переважно визначають параметри раціонального розвитку регіональної економіки.

IV. Стратегічні цілі (напрями) та поетапний план дій щодо соціально-економічного розвитку регіону

1. На основі розробленого СВОТ-аналізу здійснюється ідентифікація соціально-економічних проблем та вибір стратегічних напрямів розвитку регіону.

Вихідним пунктом у виборі варіантів сценарію розвитку є дослідження співвідношення сильних та слабких сторін (потенціалу, загроз та можливостей) розвитку регіону. Оцінка кожного з нематеріальних елементів СВОТ-аналізу може здійснюватися експертним методом із застосуванням квазіекономічного чи математичного апарату.

Результати оцінок для зручності можуть заноситися в таблицю співвідношення потенціалу регіону із зовнішнім середовищем (додаток 5).

2. Сценарій стратегії розвитку як опис послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану розвитку регіону ґрунтується на припущеннях, що стосуються формування комбінацій сильних та

слабких сторін, можливостей та загроз.

Основні типи сценаріїв:

сценарій шансів базується на максимальному використанні сильних сторін та можливостей (за одночасної мінімізації слабких сторін, загроз, певною мірою аспект бажаного переважає аспект реального);

сценарій загроз базується на максимальному впливі слабких сторін та загроз, не надаючи сильним сторонам вирішального значення (прагматичний підхід домінує над оптимістичним);

Інші базуються на різних варіантах співвідношення:

максимальному використанні можливостей та слабких сторін;

максимальному використанні загроз та сильних сторін;

припущенні різного ступеня використання можливостей та сильних сторін, а також неповного впливу слабких сторін та загроз.

Опрацьовується декілька варіантів сценаріїв розвитку, але один з них повинен бути базовим. Альтернативні сценарії необхідні для подальшого перегляду, корекції (за потреби) цілей стратегії та стратегічного вибору.

Сформульовані стратегії мають бути оцінені з метою вибору варіанта, який пізніше буде реалізовано.

Як інструмент кінцевого вибору стратегії може бути використана таблична матриця (додатки 6 - 8).

За величиною одержаного результату вибирається основний та альтернативні варіанти стратегії розвитку.

Варіанти сценаріїв стратегій розвитку регіону мають бути публічно обговорені та погоджені з основними громадськими групами регіону.

3. Обраний сценарій регіональної стратегії визначає цілі стратегічного плану. До системи цілей належать бачення, місія, стратегічні цілі (довгий термін), операційні цілі (середній термін), оперативні завдання (короткий термін).

Стратегічні цілі розвитку регіону - описані у формальному вигляді орієнтири, яких бажано досягти в довго-, середньо- та короткострокових періодах.

При визначенні цілей розвитку регіону обов'язковим є взаємозв'язок між ними, оскільки стратегічні цілі визначають головні орієнтири розвитку, а короткострокові пов'язують поточні дії з довгостроковими результатами, визначають швидкість одержання результатів діяльності окремих підсистем регіону в найближчому майбутньому.

У стратегічних планах короткотермінові цілі набувають форми завдань (заходів), що у свою чергу дає змогу установити зв'язок між потребами та можливостями розвитку регіону, оскільки вони більш орієнтовані на використання наявного ресурсного потенціалу.

Для відображення цілей розвитку регіону має бути використаний комплексний підхід, тобто створено систему цілей, яка б відображала потреби територіальної громади з точки зору як зовнішнього, так і внутрішнього середовища та була підпорядкована місії територіальної громади. Це можна забезпечити за допомогою декомпозиції цілей та завдань, тобто побудови "дерева цілей", для встановлення конкретних завдань, що лежать в основі конкретних видів робіт.

4. Зміст цілей має відповідати завданням вирішення визначених раніше головних проблем та реалізації стратегічної мети розвитку регіону. Пріоритетність досягнення цілей обґрунтовується ранжуванням проблем за ступенем невідкладності їх розв'язання. Найвищий пріоритет мають цілі, досягнення яких сприятиме комплексному вирішенню декількох проблем (до них можна віднести, наприклад, створення умов для всебічного та гармонійного розвитку людини, згортання екологічно небезпечних, економічно та соціально неефективних виробництв; стримання зростання галузей, що мають обмежені ресурси розвитку, стимулювання розвитку галузей та підприємств (зокрема експортно-орієнтованих), що сприяють оптимальному використанню внутрішнього природного, економічного, наукового, трудового потенціалу регіону; створенню нових робочих місць; підвищення освітнього рівня населення та забезпечення доступності освіти; розбудова сучасного культурного та інформаційного середовища; розбудова регіональної та участь у розвитку міжрегіональної, загальнодержавної або міждержавної інфраструктури, що сприятиме підвищенню конкурентоздатності регіону та залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій; економічна, соціальна та екологічна реабілітація старопромислових, реіндустріалізованих районів і населених пунктів, перш за все системоутворюючих центрів, монофункціональних тощо).

Ураховується прогноз кон'юнктури на ринках основних видів товарів і послуг, що виробляються (надаються) економікою регіону.

5. Виходячи з принципу реалістичності, кількість стратегічних цілей не повинна перевищувати п'яти. Стратегічні цілі розвитку регіону послідовно в порядку зменшення їх пріоритетності співставляються з їх комплексною ефективністю, можливостями реалізації: ресурсними, інтелектуальними, організаційно-правовими, кадровими, фінансово-економічними тощо. Це має дозволити відібрати стратегічні цілі, які можуть бути реалізовані в середньостроковій перспективі.

Стратегічні цілі мають бути представлені як серія операційних цілей (завдань), які становлять комплекси заходів та визначають більш конкретні завдання, що згодом можуть бути розкладені на програми дій.

Щодо кожної з визначених операційних цілей необхідно подати:
обґрунтування вибору цілі;
опис заходів, які передбачаються для її досягнення;
визначення необхідних ресурсів;
обґрунтування тривалості досягнення;
визначення головних учасників реалізації;
розрахунок загальної вартості та можливі джерела фінансування;
рекомендовані інструменти і процедури реалізації;
систему індикаторів (критеріїв) досягнення цілі.

Результати розроблення цілей та дій (завдань) щодо їх реалізації доцільно звести в загальну таблицю 7 (додаток 9).

6. На основі територіальної (внутрішньорегіональної) диференціації встановлених проблем, цілей, пріоритетів та засобів їх досягнення визначаються:

частини регіону, у межах яких показники економічного

розвитку, соціального забезпечення, екологічного стану за критеріями, визначеними законодавством, значно нижчі ніж відповідні середні показники в державі - депресивні території, а також засоби подолання депресивності;

інші проблемні ареали, розвиток яких відповідає загальнодержавним пріоритетам створення нових або розширених існуючих заповідників, національних природних парків, біосферних заповідників, курортів державного значення, міжнародних аеропортів, розвиток найбільших міст - столиці та інших опорних центрів національної системи розселення, реіндустріалізованих населених пунктів, реабілітація старопромислових районів, основних рік, Чорного та Азовського морів тощо;

проблеми міжрегіонального або міждержавного значення, пов'язані з їх розв'язанням цілі та завдання, які мають реалізовуватися в рамках міжрегіональних, транскордонних програм і проектів, включаючи пропозиції щодо участі регіону в розробленні та реалізації міжрегіональних соціальних проектів;

території, які резервуються для наступного заповідання, рекреаційного використання, розвитку міст та інших населених пунктів, розміщення транспорту, енергетичних, інших інженерних комунікацій, споруд, будівель, містобудівних та інших потреб загальнодержавного та регіонального значення, а також режими використання цих територій;

типи і режими розвитку населених пунктів з виділенням інвестиційне привабливих територій.

7. Одним з останніх етапів стратегічного планування є розроблення планів конкретних заходів (проектів). План дій складається з конкретних проектів, виконання яких повинно наблизити регіон до реалізації стратегічної цілі. Порядок відбору зазначених проектів визначається розробником РСР.

Реалізація проектів та програм за окремими стратегічними цілями описується у вигляді таблиці, яка містить назву завдання, терміни виконання, виконавця, обсяги та джерела фінансування (додаток 10).

V. Механізми та процедури реалізації РСР

1. Визначення механізмів та процедур реалізації РСР проводиться з урахуванням того, що:

їх склад та зміст обґрунтовуються завданнями створення економічних, організаційних, нормативно-правових та інших передумов для реалізації основних принципів сталого збалансованого розвитку регіону;

головними інструментами цієї реалізації є послідовне розроблення програм та угод регіонального розвитку.

2. При визначенні механізму та процедури реалізації РСР обґрунтовуються заходи щодо:

нормативно-правового забезпечення пропозиції про внесення змін до існуючих або про розроблення нових нормативно-правових актів;

перелік раніше прийнятих рішень місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, які підлягають зміні, та зміст цих змін;

організаційного забезпечення - пропозиції щодо:

удосконалення розподілу повноважень та функцій, налагодження ефективної взаємодії між територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади, місцевою державною адміністрацією, органом місцевого самоврядування стосовно соціально-економічного розвитку регіону, зокрема в питаннях реалізації частини повноважень центральних органів виконавчої влади;

проведення досліджень, які стосуються проблем регіонального розвитку;

формування (роботи) агенства регіонального розвитку та сприяння розвитку інфраструктури підтримки підприємництва;

сприяння розвитку науково-виробничих об'єднань, регіональних центрів передачі високих технологій;

доцільності створення в структурі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій на базі певних галузевих управлінь (відділів) спеціального підрозділу, відповідального за розроблення та реалізацію РСР;

доцільності утворення дорадчого органу - координаційної ради розвитку регіону, визначення її функцій, персонального складу, порядку роботи;

забезпечення участі громадських організацій, населення в розробленні та реалізації РСР;

фінансового-економічного забезпечення - підвищення фінансової спроможності регіону до рівня, достатнього для його ефективного розвитку, подолання диспропорцій з урахуванням особливостей регіону, його потенціалу щодо адаптації до ринкових умов господарювання, розширення повноважень місцевих органів влади шляхом:

формування збалансованого місцевого бюджету на реальній дохідній базі та оптимізованих видатків за мінімальними нормативами бюджетної забезпеченості;

закріплення за місцевим бюджетом на довгостроковій основі часток загальнодержавних податків, зборів та трансфертів;

об'єднання на договірних засадах фінансових ресурсів місцевого органу виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для розв'язання спільних регіональних та міжрегіональних проблем розвитку;

розпорядження об'єктами державної власності, що мають особливе значення для розвитку регіону;

одержання на засадах конкурентності субвенцій з державного бюджету на виконання інвестиційних проектів, які мають високу економічну ефективність чи спрямовані на розбудову регіональної інфраструктури;

визначення показників видатків державного та місцевого бюджетів, необхідних на наступні бюджетні періоди для завершення програм (проектів) регіонального розвитку, реалізація яких триває більше одного бюджетного періоду;

надання регіону на конкурсній основі субвенцій з державного бюджету на виконання інвестиційних проектів;

підтримки та розвитку підприємництва;

формування інфраструктури та розвитку ринків землі та іншого нерухомого майна (у тому числі продажу на конкурентній основі

земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у комунальній власності, земельних ділянок, які знаходяться у користуванні підприємств і не використовуються ними понад два роки), з визначенням інвестиційне привабливих територій, розробленням та затвердженням для них спеціальних правил забудови;

створення регіонального небанківського фінансового сектору (кредитно-гарантійних установ, фондів сприяння розвитку підприємництва, страхових, інноваційних та інвестиційних фондів);

кадрового забезпечення - налагодження (разом з національною) регіональної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

інформаційного забезпечення - створення (разом з державною) регіональної інформаційної системи та системи моніторингу реалізації РСР;

науково-проектного забезпечення - перелік, зміст, виконавці та терміни розроблення необхідних наукових і проектних робіт, надання науково-методичної допомоги органам місцевого самоврядування та їх посадовим особам тощо.

3. Визначається перелік процедур, пов'язаних з реалізацією затвердженої РСР. До нього входить послідовність та зміст відповідних дій місцевого органу виконавчої влади та органу місцевого самоврядування щодо:

розроблення, розгляду та затвердження відповідних програм регіонального розвитку;

підготовки відповідно до законодавства пропозицій до загальнодержавних прогнозів і програм економічного і соціального розвитку України, висновків щодо доцільності розміщення на території регіону нових підприємств та інших об'єктів незалежно від форм власності, можливостей та умов реалізації в регіоні інших стратегічних завдань розвитку окремих секторів економіки, що мають загальнодержавне значення;

участі в підготовці та укладанні угод щодо регіонального розвитку;

нормативно-правового, організаційного, фінансово-економічного, інформаційного, кадрового, науково-проектного забезпечення;

включення до щорічного бюджету Автономної Республіки Крим, обласних, Києва та Севастополя міських бюджетів фінансування заходів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної обласної, Київської та Севастопольської міських рад з реалізації регіональної стратегії розвитку з врахуванням джерел їх фінансування;

визначення критеріїв та запровадження моніторингу реалізації стратегії, програм і угод регіонального розвитку;

періодичного коригування регіональної стратегії розвитку з визначенням на черговий середньостроковий період першочергових завдань регіонального розвитку, що мають загальнодержавне значення та потребують розв'язання на основі програмно-цільового підходу;

створення промислово-фінансових груп, інших сучасних форм господарювання для розвитку транскордонних та регіональних економічних зв'язків на основі виробничої кооперації та

інтеграції;

об'єднання на договірних засадах фінансових та інших ресурсів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для розв'язання спільних регіональних та міжрегіональних проблем розвитку, оптимального використання бюджетних коштів;

Визначаються попередні пропозиції щодо кількісних показників бюджетної, податкової, цінової, грошово-кредитної, інноваційної та інвестиційної державної підтримки першочергових програм розвитку регіону, які мають загальнодержавне значення, а також визначених у РСР територій, які можуть претендувати на одержання статусу депресивних.

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 1
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Характеристика сильних та
слабких сторін регіону

Потенційні внутрішні переваги (конкурентні переваги)	Потенційні внутрішні недоліки (обмеження щодо регіонального розвитку)
Природно-ресурсний потенціал	
Економічний потенціал	
Науково-технічний потенціал	
Стан оточуючого природного середовища	
Трудовий потенціал	
Рекреаційний потенціал	
Рівень природно-технічної безпеки	

Просторово-економічний потенціал
Людський потенціал
Розвиток інфраструктури
Інше

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 2
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Перелік та характеристика

внутрішніх (ендогенних) факторів розвитку регіону

1. Природно-ресурсний потенціал характеризуються станом і прогнозними оцінками земельних, водних, лісових, мінерально-сировинних, оздоровчих і рекреаційних ресурсів та станом природного середовища.

Оцінка земельних ресурсів здійснюється на основі визначення рівня та ефективності використання земельних ресурсів за даними земельного кадастру (форма 6-зем.); рівня господарського використання, розподілу земельного фонду за власниками і землекористувачами, за категоріями земель; рівня забудови земель населених пунктів, промисловості, транспорту і зв'язку, частки земель екологічної мережі; грошової оцінки земель, можливості і умов функціонального перерозподілу земель. Наводяться дані про якісний стан та рівень біопродуктивності земельних угідь та ефективність їх використання.

Оцінка водних ресурсів проводиться шляхом визначення їх обсягів, якісного стану, можливостей збільшення, ступеня та ефективності використання.

Лісові ресурси оцінюються за площею, породним складом, віковою структурою, категоріями захищеності, продуктивністю та використанням лісового фонду.

Мінерально-сировинні ресурси (включаючи так звані "техногенні родовища) оцінюються за їх структурою, запасами та можливостями їх приросту, обсягами та умовами видобутку.

Оцінка оздоровчих та рекреаційних ресурсів проводиться шляхом

визначення їх придатності для лікування та відпочинку (кліматичні умови, естетична цінність ландшафтів, наявність бальнеологічних властивостей тощо).

2. Економічний потенціал оцінюється за обсягами, структурою, рівнем використання, ступенем зношеності основних фондів, розгалуженістю виробничої бази, часткою наукоємних інвестиційно-спроможних галузей і підприємств, здатних до реалізації інноваційної моделі економічного зростання, ступенем кваліфікації трудових ресурсів, потужністю, технічним станом та щільністю інженерно-транспортної інфраструктури.

3. Оцінка науково-технічного потенціалу здійснюється за показниками наявності науково-дослідних, дослідно-експериментальних, упроваджуючих, інформаційних, проектних організацій, вищих навчальних закладів, їх відповідності спеціалізації економіки регіону, кількості та якісної характеристики наукових кадрів, наявності наукових розробок світового рівня, кількості отриманих патентів.

4. Стан оточуючого природного середовища характеризується рівнями забруднення водного та повітряного басейнів, ґрунтів, обсягами накопичення всіх видів відходів та їх видовою структурою, акустичного дискомфорту, електричних і магнітних полів, випромінювання і опромінювання, потужністю, структурою та перспективами нарощування елементів екологічної мережі (заповідники, національні природні парки, біосферні заповідники, заказники, екологічні коридори тощо).

5. Оцінка трудового потенціалу включає визначення існуючої та прогнозованої кількості та вікової структури трудових ресурсів, їх кваліфікації, зайнятості та стану на ринку праці (кількість та рівень безробіття тощо).

6. Туристичний потенціал оцінюється за наявністю, кількісною та якісною характеристикою історико-культурних (історична спадщина), природно-кліматичних та медико-санітарних умов, лікувально-оздоровчих, рекреаційних ресурсів, розвитком туристичної інфраструктури.

7. Рівень природно-технічної безпеки характеризується переліком, структурою, розміщенням потенційно небезпечних об'єктів та інших джерел виникнення надзвичайних ситуацій, їх розподілом за групами ризику, параметрами зон уражень (площа території, кількість населених пунктів та населення) та наслідками надзвичайних ситуацій, станом об'єктів, переліком, вартістю та джерелами фінансування запобіжних заходів.

8. Оцінка просторово-економічного потенціалу (опорного каркасу території) здійснюється шляхом виявлення основних ліній та вузлів соціально-економічного розвитку і тяжіння інвестицій: існуючих чи намічуваних міжнародних транспортних коридорів, інших інфраструктурно-комунікаційних магістралей, головних річок, узбережжя морів, прикордонних смуг та розташованих на їх перетинанні головних міст, а також зон їх стимулюючого впливу.

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку
Характеристика можливостей та загроз

Потенційні зовнішні можливості	Потенційні зовнішні загрози
Гео економічне та геополітичне положення	
Макроекономічна ситуація	
Зовнішньоекономічна та зовнішньополітична ситуація	
Інше	

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 4
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Перелік та характеристика зовнішніх
(екзогенних) факторів розвитку регіону:

1. Вигідність гео економічного та геополітичного положення регіону в системі прилеглих регіонів або країн визначається наявністю мережі міжнародних транспортних коридорів, загальнодержавних та міжрегіональних комунікаційних магістралей тощо.

2. Вплив (реальний та прогнозований) макроекономічної ситуації оцінюється за результатами розвитку економіки країни, кон'юнктури внутрішнього ринку, соціально-політичної стабільності в державі тощо.

3. Вплив (реальний та прогнозований) зовнішньоекономічної та зовнішньополітичної ситуації оцінюється на основі здійснення якісної та кількісної характеристики зовнішніх зносин, міжрегіональних та зовнішньоекономічних зв'язків (уключаючи участь у транскордонному та міжрегіональному співробітництві), оцінки кон'юнктури світового ринку, зовнішньополітичної ситуації в країнах, що є основними діловими партнерами, тощо.

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 5
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Співвідношення потенціалу регіону		Зовнішнє середовище							
		можливості				загрози			
		1	2	3	...	1	2	3	...
Потенціал регіону	Сильні сторони	1							
		2							
		3							
		...							
	Слабкі сторони	1							
		2							
		3							
		...							

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 6
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Оцінка можливостей стратегії розвитку регіону

Можливості регіону (за результатами SWOT- аналізу)	Варіанти стратегії		
	стратегія А	стратегія В	стратегія
	оцінка привабливості фактора*	оцінка привабливості фактора*	оцінка привабливості фактора*
Внутрішні фактори			
I. Сильні сторони			
1.			
2.			
...			

Зовнішні фактори				
Можливості				
1.				
2.				
...				

Загальна				
привабливість				
(усього балів)				

Начальник управління
Регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 7
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Оцінка загроз стратегії розвитку регіону

	Варіанти стратегії		
	стратегія А	стратегія В	стратегія
Загрози для громади			
(за результатами			
СВОТ-аналізу)			
	оцінка	оцінка	оцінка
	загрози	загрози	загрози
	фактора*	фактора*	фактора*

Внутрішні фактори			
II. Слабкі сторони			
1.			
2.			
...			

Зовнішні фактори			
Загрози			
1.			
2.			
...			

Загальна			
загроза			
(усього балів)			

* Оцінка привабливості фактора - кожний фактор як нематеріальний актив має бути екпертно оцінений, наприклад, за десятибальною шкалою, шляхом застосування квазіекономічного або математичного методу.

Начальник управління

регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 8
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Сумарна оцінка можливостей та
загроз стратегії розвитку регіону

Загрози для громади (за результатами SWOT-аналізу) (балів)	Варіанти стратегії		
	стратегія А	стратегія В	стратегія
	оцінка факторів	оцінка факторів	оцінка факторів
Загальна привабливість			
Загальна загроза			
Усього*			

* Результат у графі таблиці "усього балів" розраховується як різниця даних граф "Загальна привабливість" та "Загальна загроза "

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 9
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Стратегічні цілі*	Операційні дії
Ціль 1	
Ціль 2	
Ціль 3	

* Послідовність нумерації цілей залежить від їх пріоритетності

Карта операційних дій досягнення цілі 1

Формулювання стратегічної цілі 1

Формулювання	Опис
Заходи	Перелік заходів
Ефективність	Розрахунок
Ресурси	Назва, обсяг (розрахунок)
Тривалість	Розрахунок
Головні учасники	Перелік
Загальна вартість	Розрахунок
Джерела фінансування	Перелік
Інструменти	Проекти, програми тощо

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська

Додаток 10
до Методичних рекомендацій
формування регіональних
стратегій розвитку

Реалізація проектів та завдань

N п/п	Завдання	Термін	Відповідальний	Обсяги фінансування	Джерела фінансування
1.	Завдання 1				
2.	Завдання 2				
3.	Завдання 3				
n	Завдання n				

Начальник управління
регіонального розвитку

Н.Будянська